

ABAU - 2022

CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

LINGUA GALEGA E LITERATURA II

(Cód. 02)

Pregunta 1. Comprensión do texto.

1.1. (0,5 puntos)

Valórase que o alumnado sexa quen de captar a intención do autor ao escribir o editorial do xornal. Por exemplo: A partir do caso concreto dunha muller que podería ser a veciña de calquera de nós, o autor denuncia a persistencia do machismo e a violencia de xénero, así como a súa negación por unha parte da sociedade.

1.2. (1 punto).

0,5 puntos cada recurso correctamente sinalado.

Exemplos:

- Gramatical: “segundo a describían”: substitución pronominal.
- Léxico: “persoa”: substitución por hiperónimo.

1.3. (1 punto).

0, 5 cada expresión correctamente explicada.

“Para quen non queira fechar os ollos”: refírese ás persoas que non ocultan un problema, senón que se atreven a admitilo e recoñecer a súa existencia.

“Normalidade, esa é a palabra que nos debería aterrorizar”: a través desta expresión o autor denuncia o feito de acostumarnos a un problema social debido á súa reiteración, polo que deixa de afectarnos.

Pregunta 2. Produción textual (2,5 puntos).

Valórase a capacidade para producir un texto argumentativo coherente, ben estruturado, adecuado á situación comunicativa e correcto ortográfica e gramaticalmente.

Os **2,5 puntos** desagregaranse do seguinte xeito: **OLLO! Marcar no exame a nota de cada un dos tres apartados.**

1. Construción textual (contido e estrutura). Coherencia. 1 punto.

Valórase:

- 1.a) A adecuada selección da información, coa presenza da **información pertinente e necesaria** para que o texto sexa cabalmente comprendido, evitando tanto a súa excesiva previsibilidade (clixés, estereotipos, lugares comúns), como a “orixinalidade gratuita”. Débense evitar as paráfrases do texto.
- 1.b) A coherencia discursiva: a sucesión de enunciados do texto debe presentar asemade **continuidade temática e progresión informativa**, así como non introducir contradicións. O adecuado emprego dos signos de **puntuación**.
- 1.c) A organización da información e a súa **división clara en parágrafos** (exemplo: introdución, desenvolvemento, conclusións).
- 1.d) Uso pertinente de diversidade de **conectores**.

2. Adecuación léxico-gramatical e cohesión. 0,75 puntos.

Valórase a capacidade de construción de textos adecuados á situación (formal) en que estes se producen. Requírese un apropiado manexo dos rexistros da lingua, tanto nas escollas lexicais como no emprego das construcións gramaticais. Deben evitarse tanto os trazos propios da oralidade (coloquialismos) e dos textos espontáneos e non planificados, como os que amosan un requintamento afectado, así como as palabras comodín. Bo manexo dos recursos cohesivos, tanto gramaticais como léxicos, é dicir, evitar as repeticións mediante o emprego dos procedementos de cohesión (gramaticais e léxico-semánticos).

Marcar e penalizar: **coloquialismos, palabras comodín, repeticións...**

Tamén se penalizarán cuestións de presentación e formato, como non subliñar os títulos das obras.

3. Corrección lingüística. 0,75 puntos. Débense aplicar os mesmos criterios que na valoración lingüística xeral.

Observación: No caso de textos cunha extensión manifestamente menor á solicitada, ao punto de dificultar a súa avaliación de acordo cos criterios expostos, esta circunstancia dará lugar a unha diminución proporcionada da valoración global da pregunta. Non se considerarán os textos (ou partes deles) que carezan da necesaria pertinencia con relación ao tema proposto.

Pregunta 3. Lingua e gramática.

3.1. (1 punto). **0,25 cada palabra ben segmentada. Segmentación: 0,1 + Identificación do tipo de morfema: 0,15.**

a (prefixo) / coitel (lexema) / a (vogal temática) / ron (morfema flexivo de número e persoa)

mat (lexema ou raíz) / a (vogal temática) / se (morfema flexivo de modo e tempo) / n (morfema flexivo de número e persoa)

fémina (lexema) / icidio (sufixo derivativo)

culp (lexema) / a (vogal temática) / bil (sufixo derivativo) / iz (sufixo) / a (vogal temática) / r (morfema flexivo de infinitivo)

3.2. (1 punto)

- **0,1 cada palabra mal identificada.** Son 11 en total. Polo tanto, se só teñen unha ben, é un 0.

A (preposición) / Mónica (nome) / non (adverbio de negación) / a (pronome persoal) / acoitelaron (verbo) / por (preposición) / ser (verbo) / afábel (adxectivo) / ou (conxunción disxuntiva) / quizás (adverbio de dúbida) / si (adverbio de afirmación).

3.3. (0,5 puntos). **0,1 cada palabra correcta (se non está na variedade estándar, non se contabiliza) + 0,1 polo hiperónimo.** Non teñen que aparecer no texto.

Pregunta 4. Lingua e sociedade (2,5 puntos).

4.1.

1,5: primeira parte: explicación dos conceptos de lingua propia (0,75) e lingua oficial (0,75).

1: segunda parte: 0,5 por cada unha das consecuencias prácticas.

A raíz da aprobación do Estatuto de Autonomía, en 1981, o galego convértese en lingua oficial da Comunidade Autónoma de Galicia, ao mesmo nivel que o castelán. Teñen, polo tanto, as dúas linguas o status legal de cooficiais. Ademais, o establecemento como lingua propia do galego supón o seu recoñecemento como lingua histórica de Galicia e en consecuencia pon en valor a súa importancia como símbolo cultural e identitario. Porén, o feito de que se estableza o dereito de coñecer e usar tanto o galego como o castelán, pero non o deber, implica unha desigualdade cara á lingua galega, pois na Constitución española, aprobada en 1978, si que se declara a obrigatoriedade do coñecemento da lingua castelá, no seu artigo 3.1. Isto provoca unha situación de xerarquía lingüística en favor do castelán, que ademais é a única lingua oficial en todo o Estado español.

Este status legal da lingua galega debe materializarse nunha serie de usos, que se recollen na Lei de Normalización Lingüística, aprobada en 1983 polo Parlamento de Galicia. Podemos destacar algúns como o emprego polas institucións da Comunidade Autónoma de Galicia e a súa Administración pública, a incorporación ao sistema educativo, do cal é a lingua oficial en todos os niveis, ou a toponimia en galego como única oficial. Por outra parte, ao converterse en lingua oficial, aumenta a necesidade de fixar unha variedade estándar ou normativa, co fin de ser usada nos ámbitos formais e na escrita. Así, en 1982 publícanse as *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego*, declaradas oficiais ese mesmo ano pola Xunta de Galicia. Estas normas foron revisadas en 1995 e en 2003, versión que acadou xa un importante consenso entre as diferentes propostas, polo que se coñece como a “normativa de concordia”.

4.2.

1 punto pola explicación do gráfico + 1 punto pola explicación do prexuízo.

0,5 polo argumento para desmontar o prexuízo.

Explicación do gráfico: O uso da lingua galega aumenta a medida que diminúe o tamaño do municipio, de xeito que nas sete cidades galegas (concellos de máis de 50.000 habitantes), a porcentaxe de galegofalantes, de forma exclusiva ou maioritaria, é menos da metade dos que se rexistran no hábitat máis rural (concellos de menos de 10.000 habitantes). Nas vilas de maior tamaño a porcentaxe entre galegofalantes e castelanfalantes está equiparada, mentres que nas vilas máis pequenas xa encontramos maioría de galegofalantes, cunha diferenza de 16 puntos porcentuais con respecto aos castelanfalantes.

Explicación do prexuízo: O feito de que os galegofalantes se concentrasen maioritariamente nas zonas rurais provocou que as características negativas asociadas tradicionalmente a este hábitat se aplicasen tamén a este grupo lingüístico e por extensión á lingua galega, mediante un proceso de xeneralización e atribución de causas erróneo. Dado que os habitantes do rural, en xeral, posuían menos estudos e menor nivel económico, atribuíanse estas características aos galegofalantes, dando lugar ao prexuízo de que a lingua galega era síntoma de incultura e pobreza. En realidade, a falta de estudos dos habitantes das zonas rurais e, por extensión, dos galegofalantes non se debía á súa menor capacidade, senón á falta de oportunidades, que provocaba á súa vez a escasa ou nula opción de mobilidade social e ascenso económico.

Posibles argumentos para desmontar o prexuízo: En primeiro lugar, hoxe en día non existe esa vinculación directa entre o rural e a pobreza e/ou incultura. Ademais, as connotacións asociadas ao rural mudaron, de xeito que remite a un estilo de vida en moitos aspectos mellor có do ámbito urbano, canto a tranquilidade, contacto coa natureza etc. Ademais, aínda que, como indica o gráfico, os falantes de galego son maioría no rural, tamén hai unha porcentaxe importante nas vilas, case igualados aos castelanfalantes, e incluso nas cidades representan case o 20%. En definitiva, falar unha lingua ou outra non implica en ningún caso maior ou menor capacidade intelectual ou maior

ou menor nivel económico, do mesmo xeito que ocorre co xénero ou a raza. Non se trata de características intrínsecas senón circunstanciais, debidas a unha situación social de desigualdade que impide a grupos con estas características o acceso a determinados bens.

PREGUNTA 5. Educación literaria:

0,5: Contextualización

1 punto: Características da narrativa de Castelao. 0,5 cada característica, sempre que vaia acompañada dun exemplo do texto.

1 punto: Obras narrativa doutros dous autores da mesma época e breve explicación (0,5 cada unha)

Castelao conforma, xunto con Vicente Risco e Otero Pedrayo, a cerna do Grupo Nós, que foron os creadores da narrativa moderna en lingua galega. Cronoloxicamente sitúanse no primeiro terzo do século XX. É unha época de avances importantes para a cultura e lingua galega, grazas ás Irmandades da Fala ou o Seminario de Estudos Galegos. Creáronse varias editoriais, como Lar ou Nós. Tamén se crea o Partido Galeguista, no que milita Castelao.

O estilo narrativo de Castelao e, en concreto, da obra á que pertence este conto, *Cousas*, caracterízase polo sintetismo, a ironía, o protagonismo do pobo e unha linguaxe sinxela pero con elementos líricos e rítmicos, características todas elas presentes neste texto.

- Sintetismo: Mediante unhas escasas liñas, Castelao consegue transmitir o problema da desprotección dunha muller pobre ante o abuso dun home de clase alta e, en consecuencia, a desigualdade de clases e a inxustiza social que implica.
- Ironía, que percibimos ao longo de todo o texto no contraste entre a denominación de *Marquesiña* e a descrición da nena.
- Protagonismo do pobo, neste caso da filla ilexítima dun marqués que vive en situación de extrema pobreza, sen poder desfrutar da infancia, ao ter que traballar desde nena, sen dereito a ir á escola.
- Linguaxe sinxela, lírica e rítmica. O ritmo está marcado pola recorrencia da expresión central do texto, “chámanlle a Marquesiña”, así como polas estruturas binarias nas que esta expresión se combina con diferentes elementos que denotan pobreza, nunha antítese continua que remata ao desvelarnos o motivo do alcume.

Obras narrativas da mesma época:

- *O porco de pé*, na que Vicente Risco ridiculiza a burguesía a través do protagonista, don Celidonio, que representa ademais a superficialidade e a hipocrisía da clase política, pois chega a ser alcalde.
- *Arredor de si*, na que Otero Pedrayo converte o protagonista, Adrián Solovio, nun trasunto dos homes do Grupo Nós, nunha viaxe de descuberta de Galicia e a súa cultura.

PREGUNTA 6. Educación literaria:

1: Contextualización histórica (0,5) e visión de Galicia que transmite o poema (0,5).

1 punto: Tendencia poética á que pertence ao autor con exemplos do propio texto.

0,5: dous representantes máis (0,25 cada un).

Contextualización e visión de Galicia: Xosé María Díaz Castro pertence á posguerra, unha época caracterizada, sobre todo nos primeiros anos, polo retroceso da sociedade e a represión exercida polo réxime. Para a cultura e a lingua galegas, a guerra e a ditadura supuxeron a ruptura de todos os avances transcorridos durante o primeiro terzo do século XX. Ademais, aumentou de forma considerable a desgaleguización, debido a diversos factores, como a industrialización e correspondente urbanización, a xeneralización do ensino obrigatorio, do que o galego estaba prohibido, e a extensión dos medios de comunicación de masa. Este poema reflicte a visión pesimista da situación de Galicia, debido a este retroceso provocado pola ditadura. Nel o tecer e destecer de Penélope representan estes avances que se ven truncados, “un paso adiante i outro atrás”, “suco vai, suco vén”. A esta mesma idea de estancamento remiten os símbolos da monotonía da chuvia ou o lento arar dos bois. Tamén observamos unha referencia á mísera situación económica que obriga a poboación a emigrar (“traguerán os camiños algún día a xente que levaron”), ou incluso ao sistema de foros (“pagar seu desmo”), que agudizaba a pobreza do campesiñado.

Tendencia poética: Dentro da poesía de posguerra, Díaz Castro inclúese no intimismo, cun ton neovirxinialista. O existencialismo propio desta corrente observámolo neste poema aplicado á dimensión colectiva de Galicia, como pobo que sofre e non acaba de ver realizados os seus soños (“a tea dos teus sonos non se move”), nese continuo ir e vir, avance e retroceso. No poema, Galicia aparece personificada e o autor diríxese a ela empregando un presene estático (“move”, “esperguiza”, “envólveste”) e na última estrofa un xerundio (“desorballando”) e unha perífrase aspectual durativa (“vaise enterrando”), que intensifican esa sensación de estancamento e falta de dinamismo. A este sentimento tamén contribúen os pares antitéticos recorrentes no poema: “un paso adiante i outro atrás, Galiza”, verso que inicia e pon fin ao poema; “suco vai, suco vén”.

Outros representantes deste intimismo existencialista de posguerra son María Mariño, Luís Pimentel, Uxío Novoneyra, Xohana Torres etc.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA

Ademais dos contidos de cada pregunta, tamén se terá en conta a corrección lingüística do exame, que se aplicará a todas as preguntas, **excepto a 2**. Polo tanto, sobre a cualificación global poderase descontar **ata un máximo de 2 puntos por erros**. Estes poderán ser:

—**Moi graves**: Desconto **0’2 puntos c/u**. Solucións alleas ao estándar no nivel morfolóxico e sintáctico, por exemplo o uso de tempos compostos ou a incorrecta colocación dos clíticos. Tamén se considerarán faltas moi graves outro tipo de erros sintácticos, como por exemplo os anacolutos.

—**Graves**: Desconto **0’1 puntos c/u**. Solucións alleas ao estándar no nivel léxico, por exemplo o emprego de formas como *silla, *hasta ou *random... Tamén se considerará falta grave a incorrecta acentuación diacrítica.

—**Leves**: Desconto **0’05 puntos c/u**. Solucións ortográficas contrarias ao estándar vixente (b/v, h, *ourense), acentuación non diacrítica, contraccións etc. Cada dous erros deste tipo descontan, polo tanto, unha décima (0,1).

Unha palabra escrita incorrectamente de forma reiterada só se contabilizará unha vez. Isto non é

aplicable á incorrecta colocación dos pronomes, o emprego de tempos compostos nin á acentuación diacrítica

IMPORTANTE: Na liña de “iluminar” ben os exames e co fin de facilitar o proceso de revisión, recoméndase marcar as faltas de ortografía localizadas de acordo coa seguinte convención:

- Faltas **leves**: subliñadas. Exs.: de esta maneira, corazon, haver.

- Faltas **graves**: rodeadas cun círculo/óvalo. Exs.:

pe

silla

- Faltas **moi graves**: inseridas nun rectángulo. Exs.:

He comido

Te botarei de menos